

PLÁNY REALITA SĽUBY 2020

socia

PLÁNY, REALITA, SĽUBY 2020 v sociálnej oblasti

Zostavili a spracovali:

Mária Machajdíková
Vladislav Matej

Prispeli:

Milada Bohovicová
Lýdia Brichtová
Mariana Kováčová
Helena Woleková

Jazyková korektúra: Kamila Adamkovičová

Grafická úprava: Martina Petijová

socia — Nadácia na podporu sociálnych zmien, 2020

Publikácia vznikla vďaka podpore Open Society Foundation - Mental Health Initiative.

PLÁNY

REALITA

SĽUBY

2020

socia

Úvod

Býva už dobrým zvykom občianskych organizácií nastaviť politickým stranám zrkadlo, aby aspoň raz za štyri roky mohlo chlapča zvolať to známe „cisár je nahý“, prípadne zhodnotiť, ktoré časti „odevu sa cisárovi podarilo na seba obliect“. Robíme to už od volieb v roku 2002, lebo si stále myslíme, že to má zmysel.

V prvej časti citujeme vybrané pasáže Programového vyhlásenia vlády SR z roku 2016. Nadväzne na to hodnotíme, ako sa tento základný programový dokument premietol do aplikačnej roviny prostredníctvom priatých legislatívnych a nelegislatívnych opatrení za posledné štyri roky. Sústredili sme sa na niektoré oblasti, a to najmä na sociálne služby, deinštitucionalizáciu a dlhodobú starostlivosť. S podporou našich priateľiek z iných organizácií sme sa pozreli aj na oblasť sociálnoprávnej ochrany detí (Návrat, o. z.), násilia páchaného na deťoch (Centrum Slniečko, n. o.) a integrácie marginalizovaných komunít (Nezávislá platforma SocioFórum, o. z.).

V druhej časti predkladaného materiálu prinášame vybrané a krátené pasáže volebných programov tých politických strán, ktoré podľa posledných prieskumov verejnej mienky majú šancu prekročiť hranicu 5 % odovzdaných hlasov v parlamentných voľbách 2020.

Dve politické strany, ktoré v ostatných mesiacoch vykazujú vysoké volebné preferencie, SMER - sociálna demokracia a Kotlebovci - Ľudová strana Naše Slovensko, nepredstavili verejnosti relevantné volebné programy v oblasti sociálnych služieb. Na základe tejto skutočnosti nedisponujeme informáciami, ktoré by sme mohli zverejniť v tejto publikácii.

Pri výbere priorít a cieľov jednotlivých strán sme sa zamerali na tie, ktoré sa priamo týkajú:

- ľudí so zdravotným znevýhodnením (vrátane seniorov) a systému sociálnych služieb pre nich,
- detí so zdravotným znevýhodnením a detí žijúcich v sociálne vylúčenom alebo málo podnetnom prostredí,
- obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít.

Politické strany sú uvedené v abecednom poradí.

Príjemné čítanie Vám praje Helena Woleková spolu s kolektívom prispievateľov a zostavovateľov.

Úvod	5
Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2016 – 2020	7
PLÁN Všeobecne o sociálnej politike	7
PLÁN Sociálne služby, dlhodobá starostlivosť, príspevok podľa odkázanosti, deinštitucionalizácia, odmeňovanie pracovníkov	8
REALITA Sociálne služby	8
Najdôležitejšie legislatívne zmeny v oblasti sociálnych služieb	9
REALITA Dlhodobá starostlivosť	12
REALITA Odmeňovania pracovníkov v sociálnych službách	12
REALITA Deinštitucionalizácia	12
PLÁN Posudkový systém	14
REALITA Posudkový systém	14
PLÁN Napĺňanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím	15
REALITA Napĺňanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím	15
PLÁN Marginalizované rómske komunity	17
REALITA Marginalizované rómske komunity	18
PLÁN Deinštitucionalizácia náhradnej starostlivosti/sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela	19
REALITA Deinštitucionalizácia náhradnej starostlivosti/sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela	19
PLÁN Násilie na deťoch	20
REALITA Násilie na deťoch a pomoc obetiam domáceho násilia	20
Sľuby politických strán vo voľbách 2020	21
Kresťanskodemokratické hnutie (KDH)	21
OBYČAJNÍ ĽUDIA a nezávislé osobnosti (OĽANO)	24
Koalícia Progresívne Slovensko a SPOLU – občianska demokracia (PS/SPOLU)	26
Sloboda a Solidarita (SaS)	27
SME RODINA	28
Slovenská národná strana (SNS)	29
ZA ĽUDÍ	30

Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2016 – 2020¹

Programové vyhlásenie vlády je štruktúrované v oblastiach výkonu exekutívnej činnosti vlády Slovenskej republiky, ktorými sa uchádza o vyslovenie dôvery v Národnej rade Slovenskej republiky:

- 1) posilniť spoločenskú a politickú stabilitu,
- 2) pružne reagovať na príležitosti a negatíva vonkajšieho prostredia,
- 3) **plynule pokračovať v podpore hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho rozvoja krajiny,**
- 4) prehĺbiť hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť Slovenska,
- 5) posilniť úlohu štátu a ochranu verejného záujmu.

Za politiky, ktoré sú súčasťou Programového vyhlásenia vlády SR a majú prierezový charakter, vláda považuje:

- politiku podpory tvorby pracovných miest,
- politiku odstraňovania rozdielov medzi regiónmi,
- politiku boja proti korupcii,
- politiku efektívnej verejnej správy.

PLÁN | Všeobecne o sociálnej politike

„ Nástroje sociálnej pomoci a sociálnej podpory vníma vláda ako piliere boja proti spoločenskému vylúčeniu a odstraňovania nerovností, ktorých existencia ohrozuje súdržnosť spoločnosti a môže viesť k jej destabilizácii. Štát nimi zároveň uplatňuje **princíp solidarity** s tými, ktorí sú v konkrétnych životných situáciách na istú formu pomoci či podpory reálne odkázaní. Vláda však bude vykonávať **adresné sociálne opatrenia** zamerané najmä na ľudí, ktorí pomoc štátu skutočne potrebujú. Bude dôsledne sledovať **efektívnosť a uplatňovať spravodlivosť** pri všetkých formách sociálnej pomoci a podpory, aby neumožňovala ich zneužívanie na úkor ostatných. “

Ďalšie konkrétnе plány z Programového vyhlásenia vlády SR vo vybraných oblastiach sociálnej ochrany a hodnotenia ich splnenia sú na nasledujúcich stranách.

¹ <https://www.vlada.gov.sk/data/files/7179.pdf>

PLÁN | Sociálne služby, dlhodobá starostlivosť, príspevok podľa odkázanosti, deinštitucionalizácia, odmeňovanie pracovníkov

 Vláda si uvedomuje dôležitosť kvalitných a efektívnych sociálnych služieb zameraných na adekvátne naplnenie potrieb odkázaných ľudí. Mimoriadnu pozornosť bude venovať starostlivosť o starších ľudí, a to najmä efektívnomu **prepojeniu zdravotníckych a sociálnych služieb**. Preto zefektívni systém **viaczdrojového financovania sociálnych služieb**, podporí zavedenie **príspevku podľa stupňa odkázanosti** pre všetkých zriaďovateľov rovnako a bude pokračovať v podpore **procesu deinštitucionalizácie** sociálnych služieb. V spolupráci so zriaďovateľmi bude riešiť aj problematiku **odmeňovania pracovníkov** v sociálnych službách, ktorí patria medzi najhoršie platených zamestnancov.

Vláda tiež zvýši materské a vytvorí legislatívne podmienky pre rozvoj **sociálnych služieb pre rodiny s nezaopatrenými deťmi** s dôrazom na deti do troch rokov veku a na zvýšenie podpory zosúladovania rodinného života a pracovného života

REALITA | Sociálne služby

V období 2016 až 2020 bolo NR SR schválených niekoľko priamych aj nepriamych noviel zákona o sociálnych službách. Mnohé zo zmien, ktoré boli ich obsahom, možno hodnotiť aj pozitívne, lebo zaviedli poskytovanie finančných príspevkov na poskytovanie sociálnych služieb z prostriedkov štátneho rozpočtu podľa náročnosti potreby opatrovania v pobytových zariadeniach sociálnych služieb na základe stupňa odkázanosti prijímateľa sociálnej služby a zaviedla sa čiastočná valorizácia výšky finančných príspevkov. Nadviazalo sa tak na pripravované zámery, ktoré predstavila už aj predchádzajúca vláda SR. Osobitne pozitívne možno hodnotiť zmenu, ktorá bola prijatá s účinnosťou od 1. 10. 2019, keď po dlhoročných a opakovaných požiadavkách a aj protestoch zástupcov mimovládneho sektora v oblasti sociálnych služieb, boli prijaté zmeny podporujúce rovnoprávnejšie postavenie verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb a viaczdrojové financovanie (napr. nezapočítavanie príjmov za ošetrovateľskú starostlivosť z verejného zdravotného poistenia a nezohľadňovanie príjmov z úhrady, ktoré sú vyššie ako u verejných poskytovateľov na účely finančnej podpory poskytovanej z obcí a vyšších územných celkov pre neverejných poskytovateľov).

Nedostatkom prijatých legislatívnych zmien bolo, že nadálej boli finančné zvýhodňované pobytové sociálne služby pred ambulantnými sociálnymi službami, čím sa nevytvorili podmienky pre podporu a rozvoj komunitných služieb, vrátane podpory rozvoja opatrovateľskej služby. Opatrovateľská služba je pritom na celom území SR nedostatková a ide o sociálnu službu, ktorá umožňuje občanom so zdravotným postihnutím a seniorom zotrvať čo najdlhšie vo svojom prirodzenom prostredí a ktorou je možné znížiť dopyt po pobytových sociálnych službách. Mnohé zmeny znamenali, tak pre prijímateľov, ako aj pre poskytovateľov, viaceré závažné problémy. Vypuklým problémom v praxi bolo napríklad neustále sprísňovanie podmienok poskytovania sociálnej služby v ambulantných službách, ktoré boli prijaté účelovo s cieľom zabrániť nečestným praktikám niektorých poskytovateľov. Riziku problémov a zániku boli však vystavení aj dlhoroční a poctiví poskytovatelia tejto sociálnej služby. Navyše, prijaté zmeny značne skomplikovali

flexibilné poskytovanie tejto služby podľa individuálnych potrieb odkázaných občanov a zákon o sociálnych službách v dôsledku neustálych zmien sa stal komplikovaným a nezrozumiteľným pre tých, pre ktorých je určený.

Nedoriešeným problémom v oblasti sociálnych služieb zostáva aj financovanie sociálnych služieb, ktoré sú dlhodobo podfinancované. Súčasné rozdelenie pôsobností medzi štát, regionálnu a lokálnu samosprávu je nevyvážené a aj objektívne nerealizovateľné, hlavne zo strany malých obcí, ktoré nemajú zdroje na finančnú podporu svojich obyvateľov.

Najdôležitejšie legislatívne zmeny v oblasti sociálnych služieb

Zákon č. 40/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Tento zákon nadobudol účinnosť dňom 1. marca 2017

Predmetnou novelou zákona o sociálnych službách sa okrem viacerých zmien a doplnení vytvorili legislatívne podmienky pre rozvoj sociálnych služieb na podporu rodiny s nezaopatrenými deťmi do troch rokov veku dieťaťa v záujme zosúlaďovania jej rodinného života a pracovného života. Prijatím tejto právnej úpravy (tzv. **jasličkový zákon**) sa umožnilo realizovať spoločenskú potrebu rozvoja zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku v rámci zosúlaďovania rodinného života a pracovného života, a to s využitím finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov.

Zákon č.331/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov

V niektorých častiach (bod 205 až 208) nadobúda účinnosť dňom 30. decembra 2017 a čl. I body 1 až 204 a 209 až 218, nadobúdajú účinnosť 1. januára 2018.

Ide o najvýznamnejšiu legislatívnu zmenu tohto obdobia. Cieľom predmetnej novely zákona o sociálnych službách bolo zefektívniť systém viacdrojového financovania sociálnych služieb **zavedením nového štátneho príspevku, ktorý sa diferencuje podľa stupňa odkázanosti poberateľov**. Ide o príspevok zo štátneho rozpočtu, ktorí sa však netýka osôb umiestnených v zariadeniach zriadených vyššími územnými celkami. Takže ešte stále pretrvávajú nerovnaké podmienky pre poberateľov podľa toho, v akom zariadení sa nachádzajú. Ide o spolufinancovanie sociálnych služieb v zariadení sociálnych služieb, ktorým je zariadenie podporovaného bývania, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, rehabilitačné stredisko, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenia a denný stacionár. Finančný príspevok na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach podmienených odkázanostou bol účelovo určený na pokrytie časti

nákladov na mzdy a platy zamestnancov poskytovateľa sociálnych služieb v konkrétnom zariadení sociálnych služieb najviac vo výške, ktorá zodpovedá výške platu a ostatných osobných vyrovnaní podľa osobitného predpisu a poistnému na verejné zdravotné poistenie, poistnému na sociálne poistenie a povinným príspevkom na starobné dôchodkové sporenie platené zamestnávateľom v rozsahu týchto miezd a platov. Výška finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach podmienených odkázanosťou bola pre jednotlivé stupne odkázanosti na pomoc inej osoby pri sebaobsluhe ustanovená v prílohe č. 6 k zákonu a splnomocňovacie ustanovenie § 78a ods. 11 a 12 v spojení s ods. 13 zákona zabezpečili vytvorenie právnych podmienok na medziročnú úpravu výšky tohto finančného príspevku nariadením vlády Slovenskej republiky. Neverejní poskytovatelia kritizovali nízku výšku príspevku pre ambulantné sociálne zariadenia, čo sa v ďalšom roku čiastočne upravilo.

Novela vytvorila právne podmienky aj na možnosť **poskytnutia finančného príspevku zo štátneho rozpočtu na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach krízovej intervencie** verejným poskytovateľom tejto sociálnej služby na lokálnej úrovni (obce) a možnosť poskytovania finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v nočľahárni neverejným poskytovateľom tejto sociálnej služby. Novelou sa posilnila ochrana príjmu prijímateľov domácej opatrovateľskej služby, prijímateľov pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa a ochrana prijímateľov ambulantnej sociálnej služby v zariadení sociálnych služieb bez poskytovania stravovania, a to zvýšením výšky povinného zostatku z príjmu prijímateľa tejto sociálnej služby po zaplatení úhrady za sociálnu službu z 1,4 - násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu na 1,65 - násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu.

Zákon č. 351/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Zákon nadobudol účinnosť dňom 1. januára 2018.

Ide o druhý najdôležitejší zákon tohto obdobia, pretože sa ním prelomila bariéra medzirezortného financovania, čo je predpokladom pre zavedenie dlhodobej starostlivosti ako integrovaného systému zdravotnej a sociálnej starostlivosti. Zákonom sa v čl. IX menil a dopĺňal aj zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách so zameraním na právnu úpravu poskytovania ošetrovateľskej starostlivosti vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb. Cieľom bolo posilniť viaczdrojové financovanie sociálnych služieb a to za ustanovených podmienok garantovaným poskytnutím **paušálnej platby za ošetrovateľskú starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb zo zdrojov verejného zdravotného poistenia**, a to v rámci ustanoveného limitu minimálneho počtu určených lôžok na paušálnu úhradu za poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti. Podmienky poskytovania, rozsah

a podmienky úhrady ošetrovateľskej starostlivosti a uzatváranie zmlúv o poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti upravujú osobitné predpisy².

Zákon č.280/2019, ktorý sa mení a dopĺňa zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov

Tento zákon nadobudol účinnosť 1. októbra 2019 okrem čl. I bodov 5, 6, 8, 10 až 13, 17, 18, 28 až 31, 34 až 42, 54 až 62, 80 až 83, 85, 89, § 110ao v bode 91 a bodu 92, ktoré nadobúdajú účinnosť 1. januára 2020, a čl. I bodov 1 až 4, 7, 9, 14, 16, 20 až 27, 32, 33, 43 až 53, 63 až 79, 84, 86 až 88, 90, § 110ap v bode 91 a bodu 93, ktoré nadobúdajú účinnosť 1. januára 2021.

Cieľom predmetnej novely bolo vytvoriť právne podmienky na **zavedenie informačného systému sociálnych služieb**, prostredníctvom ktorého bude vytvorená previazaná databáza aktuálnych zdrojov dát na posilnenie analytickej a koncepčnej činnosti a elektronického výkonu pôsobnosti príslušných orgánov verejnej moci v oblasti sociálnych služieb. Ustanovila sa šesťmesačná lehota pre obce, vyššie územné celky a poskytovateľov sociálnych služieb na doplnenie všetkých nimi vedených aktuálnych údajov do príslušnej časti informačného systému sociálnych služieb do účinnosti zákona v časti informačného systému sociálnych služieb, t. j. od 1. januára 2021.

Novela zahŕňa aj **úpravu podmienok finančnej podpory neverejných poskytovateľov sociálnych služieb z rozpočtov obcí a vyšších územných celkov** pri poskytovaní finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby. Zmeny upravujú spôsob určenia výšky finančného príspevku na prevádzku tak, aby sa na rozdiel od doterajšieho právneho stavu pri určení výšky tohto finančného príspevku na príslušný rozpočtový rok nezohľadňoval a tento finančný príspevok neznižoval o:

- 1) príjem z úhrady ošetrovateľskej starostlivosti na základe verejného zdravotného poistenia dosahovaný verejnými poskytovateľmi porovnateľného druhu sociálnej služby za predchádzajúci rozpočtový rok, ktorý je ďalším druhom príjmu na spolufinancovanie sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb podmienených odkázanosťou na pomoc inej osoby pri sebaobsluhe,
- 2) skutočne dosiahnuté príjmy z platenia úhrad za sociálnu službu poskytovanú neverejným poskytovateľom sociálnej služby v príslušnom rozpočtovom roku, ktoré sú vyššie ako priemerné skutočne dosiahnuté príjmy z platenia úhrad za sociálnu

² Konkrétnie ide o zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (§ 7 ods. 8 a § 10a), zákon č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov (§ 3 ods. 15), zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciach v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (§ 31), zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poistovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (§ 7a a § 8 ods. 15).

službu poskytovanú v pôsobnosti obce alebo vyššieho územného celku za predchádzajúci rozpočtový rok.

Tieto zmeny nadobudli účinnosť od 1. októbra 2019.

Z pozície neverejných poskytovateľov ide o tretí najvýznamnejší zákon tohto obdobia. Novela obsahuje aj zmeny, ktoré reagujú na poznatky aplikačnej praxe upresňujúcou právnu úpravou vybraných častí zákona, a to v záujme zabezpečenia jednoznačnej interpretácie právnej úpravy a obsahuje aj legislatívno-technické úpravy reagujúce na zmeny súvisiaceho právneho prostredia uplynutím času, na ktoré právna úprava v dotknutých častiach odkazuje.

REALITA | Dlhodobá starostlivosť

Nepodarilo sa ani prijať komplexný systém dlhodobej starostlivosti, ktorý by umožňoval poskytovať všetkým odkázaným občanom prepojenú/integrovanú/komplexnú zdravotnú a sociálnu starostlivosť, a to vrátane dlhodobej starostlivosti pre občanov, ktorí sú odkázaní na takúto starostlivosť v domácom prostredí. Prijaté čiastkové zmeny týkajúce sa ošetrovateľskej starostlivosti v pobytových zariadeniach sociálnych služieb nemožno považovať za dostatočné. V dôsledku tejto nečinnosti nie je naša spoločnosť adekvátnie pripravená na demografické zmeny, ktoré nás čakajú v najbližšom období výrazným nárastom seniorov odkázaných na sociálne a zdravotné služby.

REALITA | Odmeňovania pracovníkov v sociálnych službách

Ani záväzok vlády riešiť aj **problematiku odmeňovania pracovníkov v sociálnych službách**, ktorí patria medzi najhoršie platených zamestnancov, neboli splnený. Vláda SR síce novelizovala s účinnosťou

od 1. 1. 2019 zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní zamestnancov pri výkone práce vo verejnem záujme tým, že zvýšila mzdy, ktoré neboli menené aj 20 rokov. Ale ani dnes, napríklad v platovom stupni 1 až 9, hlavne v platových triedach 1 až 3 nedosahujú tieto mzdy ani úroveň platnej minimálnej mzdy. Pritom na Slovensku chýba v zariadeniach sociálnych služieb až 7 000 opatrovateľiek a takmer dvojnásobok opatrovateľiek nám chýba v domácej opatrovateľskej službe. Nízka úroveň odmeňovania opatrovateľiek v sociálnych službách znamená odliv slovenských opatrovateľiek do cudziny, keď len v Rakúsku pracuje 35 000 slovenských opatrovateľiek. Vláda pritom neurobila žiadne systémové kroky, aby sa táto situácia zmenila.

REALITA | Deinštitucionalizácia

Pokiaľ ide o proces transformácie a deinštitucionalizácie sociálnych služieb, Slovenská republika v tomto procese zaostáva napriek tomu, že sa u nás realizuje už druhý Národný projekt – Podpora transformačných plánov. Už v roku 2016 dostalo Slovensko deinštitucionalizácie niekoľko upozornení a odporúčaní na spôsob akým proces deinštitucionalizácie (DI) na Slovensku nenapreduje, konkrétnie v apríli 2016 sa vo svojich záverečných odporúčaniach jasne vyjadril Výbor

OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím, že Slovensko potrebuje jasné časové rámce procesu DI a okrem zdrojov EŠIF na podporu komunitných služieb nasmerovať aj národné zdroje. Vláda SR nepristupuje k procesu DI zodpovedne, čo sa prejavilo aj tým, že implementácia národného projektu DI v praxi sa oneskorila o 2,5 roka, v dôsledku čoho nie je zabezpečená synergia v programovom období 2014 – 2020 medzi OP ĽZ - Príprava poskytovateľov sociálnych služieb na proces DI - tvorba transformačných plánov a OP IROP Investičná podpora poskytovateľov sociálnych služieb v procese DI³. Výsledkom je, že aj aktéri zapojení do projektov majú v dôsledku toho problémy a doteraz nebolo v SR úplne transformované ani jedno zariadenie sociálnych služieb.

³ https://www.socia.sk/wp-content/uploads/2018/07/DI-case-study_update.pdf

PLÁN | Posudkový systém

Vláda prehodnotí možnosť zavedenia jednotnej lekárskej a sociálnej posudkovej činnosti s cieľom zjednodušiť posudzovanie zdravotného stavu a zefektívniť výkon posudkovej činnosti. Súčasný stav právnej a organizačnej úpravy posudkovej činnosti v praxi okrem iného spôsobuje nadmernú byrokraciu a s ňou spojenú administratívnu záťaž pre občanov, vyššiu nákladovosť a neefektívnosť procesov. Vláda chce tento stav zlepšiť.

REALITA | Posudkový systém

Napriek čiastočnému plneniu záväzkov vlády v oblasti efektívneho prepojenia zdravotníckych a sociálnych služieb a viaczdrojového financovania sociálnych služieb a zavedenia jednotnej lekárskej a sociálnej posudkovej činnosti, nemožno jej služby považovať za naplnené. Ani v tomto volebnom období sa **nepodarilo vláde pripraviť a zaviesť jednotný nezávislý systém posudkovej činnosti**, ktorý by zvýšil objektivitu medicínskeho a sociálneho posudzovania občanov na rôzne účely v oblasti sociálnej ochrany, znížiť administratívnu záťaž pre občanov a pre dotknuté subjekty.

PLÁN | Napĺňanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím

Pre zvyšovanie kvality ľudí so zdravotným postihnutím vláda zapojí ich reprezentatívne organizácie do monitorovania Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Zefektívni tiež nástroje integrácie osôb s ťažkým zdravotným postihnutím pre dosiahnutie optimalizácie a adresnosti peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia vrátane prehodnotenia posudkových činností tak, aby boli viac zacielené na konkrétnu osobu pre jej maximálnu integráciu. Preto zvýši výšku príspevku na opatruvanie zdravotne postihnutých. Zároveň zintenzívni úsilie o ich začlenenie na pracovný trh, najmä podporou identifikácie pracovných príležitostí u bežných zamestnávateľov.

REALITA | Napĺňanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím

V lete roku 2019 organizácie zastupujúce osoby so zdravotným postihnutím a ďalšie spolupracujúce organizácie vypracovali správu⁴ pre Výbor OSN pre zdravotné postihnutie, kde sa podrobne venovali úrovni vykonávania záverečných pripomienok, ktoré vydal Výbor OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím v apríli 2016. Správa opisuje aj oblasti, v ktorých zákony a prax stále porušuje príslušné články Dohovoru vrátane nasledovných oblastí:

- Zmena a doplnenie antidiskriminačného zákona s cieľom zahrnúť vymedzenie primeraného prispôsobenia vo všetkých oblastiach života osôb so zdravotným postihnutím a uznanie skutočnosti, že odmietnutie primeraného prispôsobenia považuje za diskrimináciu na základe zdravotného postihnutia.
- Zabezpečenie dostupnosti a dostupnosti služieb včasnej intervencie.
- Zmena a doplnenie právnych predpisov v oblasti budov s cieľom podporiť a zlepšiť prístupnosť a zabezpečiť, aby sa v plnej miere dodržiavala zásada univerzálneho dizajnu. Zavedenie vhodných kontrolných mechanizmov a riešenie absencie autorizovaných odborníkov na posúdenie prístupnosti.
- Dokončenie nového občianskeho zákonníka vrátane koncepcie právnej spôsobilosti a možností jeho obmedzení, ako aj nahradenie inštitútov poručníctva podporovaným rozhodovaním. Zrušenie všetkých automatických dôsledkov pozbavenia osobnej slobody a obmedzenia právnej spôsobilosti.
- Zabezpečenie rozšírenia deinštitucionalizácie a skvalitnenie komunitných služieb.
- Zmena a doplnenie právnych predpisov zameraných na zvýšenie množstva pomoci a služieb a zjednodušenie podmienok na poskytovanie príspevkov a zliav.
- Zabezpečenie inkluzívneho vzdelávania pre všetky deti na všetkých stupňoch vzdelávania a transformácia segregovaného systému špeciálneho vzdelávania.

⁴ https://www.socia.sk/wp-content/uploads/2019/07/Alternative-Report-DPOs_SLOVAKIA_2019-00000002.pdf

- Prijatie opatrení na umožnenie a podporu zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím na otvorenom trhu práce, podpora tvorby pracovných príležitostí a finančný príspevok k tvorbe a udržateľnosti pracovných miest.
- Zabezpečenie primeranej životnej úrovne a sociálnej ochrany.
- Vytvorenie a uľahčenie rozvoja procesov, ktoré umožnia organizáciám zastupujúcim osoby so zdravotným postihnutím aktívne sa zapájať do monitorovania Dohovoru. Mali by sa posilniť otázky začlenenia problematiky zdravotného postihnutia, aby sa zabezpečilo, že ľudia so zdravotným postihnutím budú začlenení do všetkých programov a politík vo všetkých príslušných odvetviach.

PLÁN | Marginalizované rómske komunity

” Vláda bude naďalej venovať osobitnú pozornosť začleňovaniu Rómov v súlade so Stratégiou Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 a záväzkami Slovenskej republiky ako členského štátu EÚ vyplývajúcich zo záverov Rady – Rámca EÚ pre vnútrostátné stratégie integrácie Rómov do roku 2020. V rámci integrácie marginalizovaných rómskych komunít sa bude Európsky sociálny fond v tejto oblasti využívať najmä na zvýšenie vzdelanostnej úrovne príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít na všetkých stupňoch vzdelávania s dôrazom na predprimárne vzdelávanie. Zároveň plánovanými opatreniami vláda zvýší finančnú gramotnosť, zamestnateľnosť a zamestnanosť marginalizovaných komunít a podporí sa prístup k zdravotnej starostlivosti a verejnemu zdraviu vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti, zdravotníckej osvety a k zlepšeniu štandardov hygieny bývania.

V oblasti integrácie marginalizovaných komunít vláda:

- zmení podmienky poskytovania sociálnych dávok, a to najmä so zreteľom na zvýšenie počtu pracovne aktívnych ľudí;
- vytvorí ďalšie pracovné príležitosti pre dlhodobo nezamestnaných prostredníctvom aktivačných prác, zamestnávaním na verejných zákazkách a rozšírením druhošancového vzdelávania;
- rozšíri sieť terénnych sociálnych pracovníkov a rómskych občianskych hliadok;
- podporí dobudovanie siete predškolských zariadení a komunitných centier v oblastiach s koncentrovaným počtom marginalizovaných komunít;
- rozšíri dostupnosť predškolského vzdelávania;
- pripraví zmenu diagnostiky žiakov základných škôl s cieľom minimalizovať presmerovanie žiakov z marginalizovaných komunít do špeciálnych škôl a tried;
- zabezpečí viac odborných pracovníkov, najmä asistentov učiteľa v základných a stredných školách;
- zabezpečí ďalšie vzdelávanie pedagogických pracovníkov pracujúcich s deťmi pochádzajúcich z marginalizovaných komunít;
- iniciuje rozšírenie mimoškolských aktivít v rámci celodenného vzdelávania;
- zvýši finančnú gramotnosť ľudí žijúcich v marginalizovaných komunitách;
- pripraví návrh zákonnej úpravy, ktorou sa zavedie účinný inštitút osobného bankrotu;
- zaväzuje sa so zapojením postihnutých komunít účinne bojať proti úzere;
- podporí lepší prístup marginalizovaných komunít k zdravotnej starostlivosti;
- rozšíri programy na riešenie usporiadania vlastníckych vzťahov pozemkov pod ilegálnymi stavbami v marginalizovaných komunitách;
- podporí pri výstavbe sociálnych bytov svojpomocnú výstavbu so zreteľom na udržateľnosť bytov.

REALITA | Marginalizované rómske komunity

Aj v tejto oblasti sa síce realizujú viaceré projekty, ktoré sú výlučne financované z Európskych štrukturálnych a investičných fondov, ale ani počas tohto volebného obdobia neboli zo strany vlády prijaté žiadne systémové a komplexné zmeny, vrátane financovania, ktoré by výrazne zmenili podmienky života ľudí žijúcich v rómskych osadách a podporili by ich začlenenie do majoritnej spoločnosti vo všetkých oblastiach života (napr. bývanie, vzdelávanie, zamestnávanie). Príklady dosiahnutých úspechov v tejto oblasti v niektorých lokalitách/obciach na Slovensku nemožno prisúdiť vláde, ale konkrétnym obciam, ich starostom, mimovládnym organizáciám a jednotlivcom, ktorí s nesmiernym úsilím, obetavosťou a každodennou „mravenčou“ prácou smerovali k pozitívnym zmenám.

Aj Správa Európskej komisie o Slovensku 2019⁵, ktorá hodnotila aj pokrok v SR dosiahnutý pri vykonávaní štrukturálnych reforiem, pri prevencii a náprave makroekonomickej nerovnováhy, poukázala na viaceré problémy, ako napríklad aj na nízku účasť Rómov na trhu práce, na chýbajúci prístup zameraný na nízkokvalifikované osoby, najmä marginalizované rómske komunity, ktoré sa namiesto toho zvyčajne zapájajú do programov verejnoprospešných prác s nízkou mierou prechodu na primárny trh práce. Takisto chýbajú systémy včasnej intervencie a profilovanie zostáva na základnej úrovni. Situácia je obzvlášť kritická na juhovýchode krajin, kde bola v marginalizovaných rómskych komunitách zaznamenaná vysoká úroveň chudoby a sociálneho vylúčenia. Účinnosť politík na zlepšenie sociálnej inkluzie znevýhodnených skupín brzdia nedostatočné kapacity sociálneho bývania, neefektívne štruktúry riadenia a nízka atraktívnosť sociálnej práce.

V oblasti vzdelávania a odbornej prípravy dochádza k reformám. Správa ďalej konštatuje, že problematická je naďalej ich nevhovujúca kvalita a nedostatočná inkluzívnosť, naďalej zostáva problematické začlenenie Rómov do vzdelávania. Prijaté boli nové opatrenia na podnietenie účasti detí na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve, ale komisia po starostlivom posúdení a kontrole situácie na mieste dospela k záveru, že na vyriešenie problému nepostačujú a uvádza, že diskriminácia v školách na základe etnického pôvodu je aj naďalej závažným problémom. Do kategórie týchto problémov patrí aj nesprávna diagnostika a nadmerné a účelové zaraďovanie rómskych detí do špeciálnych škôl. Slovensko malo 2 mesiace na to, aby prijalo príslušné opatrenia a pokial tak neurobí, môže sa komisia rozhodnúť, že vec predloží Súdnemu dvoru Európskej únie. S výhradami Európskej komisie sa stotožňujeme a nie sme s takýmto stavom riešenia vecí v tejto oblasti určite spokojní.

⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-slovakia_sk.pdf

Správa o Slovensku 2019 , OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE, RADE, EURÓPSKEJ CENTRÁLNEJ BANKE A EUROSÚPINÉ Európsky semester 2019: Hodnotenie pokroku dosiahnutého pri vykonávaní štrukturálnych reforiem, pri prevencii a náprave makroekonomickej nerovnováhy a výsledky hľbkových preskúmaní na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011.

PLÁN | Deinštitucionalizácia náhradnej starostlivosti/sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela

„ Vláda posilní finančnú podporu starostlivosti príbuzných a blízkych o deti, o ktoré sa nestarajú ich biologickí rodičia, aby čo najviac takýchto detí vyrastalo v rodinnom prostredí. Zároveň podporí dostupnosť rôznych foriem odbornej pomoci ohrozeným a rizikovým rodinám s deťmi, zameraným na podporu plnenia funkcií rodiny a bude pokračovať v procese deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti vrátane odbornej pomoci zameranej na zotrvanie detí v starostlivosti ich rodičov, resp. na návrat detí do rodičovskej starostlivosti.“ „

REALITA | Deinštitucionalizácia náhradnej starostlivosti/sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela

V roku 2018 došlo k novelizácii zákona č. 305/2005 Z. z. o Sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele (SPODaSK), ktorou sa otvoril systém pomoci rodinám v kríze a odborná pomoc ohrozeným rodinám. Detské domovy sa premenovali na Centrá pre deti a rodiny, čo však pre deti neprinieslo žiadnu výraznú zmenu. Od 1. 1. 2019 začali vznikať pri Centrách pre deti a rodiny aj poradenské centrá pre ohrozené, rizikové rodiny s deťmi. Tento krok vnímame ako pozitívny smerom k dlhodobému rozvoju odbornej pomoci zameranej na rodiny a deti v ohrození. Problém je doposiaľ v nepripravenosti niektorých úradov práce a sociálnych vecí posúvať prípady do novovzniknutých Centier, v systéme chýbajú špecialisti, mnohé deti sa do starostlivosti Centier dostávajú neskoro, zlyháva vyhľadávacia činnosť a práca s rizikovými rodinami. Chýbajú špecializované Centrá (pre týrané – sexuálne zneužívané deti sú na Slovensku iba 2 centrá).

Novela zákona č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa, priniesla zjednotenie finančnej podpory detí žijúcich mimo biologickej rodiny, čo hodnotíme ako pozitívny posun. Súčasne nastala aj zmena vymáhania výživného od biologických rodičov, čo v súčasnosti uskutočňuje úrad práce, sociálnych vecí a rodiny.

Nesystémovým podporným prvkom je národný projekt Implementačnej agentúry MPSVR SR zameraný na sanáciu aj náhradné rodičovstvo, ktorý je po obsahovej stránke dobre nastavený, je dlhodobý (4 roky), dáva akreditovaným subjektom slobodu pri práci s klientami, ale jeho implementácia zlyháva na administratívnych prekážkach, meniacich sa podmienkach či nejednoznačnom výklade mnohých krovok pri reportovaní voči implementačnej agentúre.

Novým systémovým prvkom je financovanie Centier pre deti a rodiny platným od 1. 1. 2019. Po prekonaní počiatočných zmätkov a nejasností to môže priniesť výrazný posun v podpore celého systému služieb v náhradnej rodinej starostlivosti.

Práca so špeciálnymi potrebami detí a s rizikovými rodinami vyžaduje špecialistov. Absolventi pomáhajúcich profesíí prichádzajúci zo slovenských vysokých škôl do štátnej správy, ale aj v neštátnych akreditovaných subjektoch sú nedostatočne pripravení a súčasne finančne poddimenzovaní, čo spôsobuje ich častú fluktuáciu. Pritom ide o náročnú prácu, často ovplyvňujúcu ďalší život dieťaťa, rodiny.

PLÁN | Násilie na deťoch

” Vláda bude tiež podporovať a rozvíjať systém integrovaného a koordinovaného postupu pri riešení problematiky násilia na deťoch so zapojením všetkých relevantných partnerov na ústrednej i miestnej úrovni vrátane informovanosti verejnosti o tejto problematike, ako aj o právach dieťaťa s dôrazom na ochranu dieťaťa a jeho rodiny. ”

REALITA | Násilie na deťoch a pomoc obetiam domáceho násilia

Na Slovensku sa realizuje Národný projekt Podpora ochrany detí pred násilím, v rámci ktorého boli vytvorené miesta koordinátorov ochrany detí pred násilím na regionálnej úrovni. Ich úlohou je zapájať všetkých relevantných hráčov do koordinácie na miestnej úrovni.

Tento dobrý nápad však v praxi naráža na problém, že koordinátori sú pod jednotlivými úradmi, takže k pochybeniam tejto inštitúcie sa vyjadrovať nemôžu, ani popisovať chyby v systéme, ak nie sú „politicky prípustné“. Koordinácia často zlyháva na dobrovoľnosti zapojených partnerov, nie je totiž povinná, zákonom ustanovená. Systém zlyháva aj v prístupe k týraným, sexuálne zneužívaným deťom v nasledovných bodech:

- absentujú vypočúvacie miestnosti pre deti, sexuálne zneužívané deti o zneužívaní hovoria v nevhodných priestoroch za účasti 4-5 cudzích osôb,
- absentujú špičkoví odborníci na túto tému,
- je len málo špecializovaných centier „pod jednou strechou“ a neexistujú koordinačné tímy v prípadoch, ak už je podozrenie, kde je potrebné už hovoriť o jednotlivých prípadoch a riešiť ich v kontexte multidisciplinárneho prístupu,
- absentuje prevencia – v priereze cez všetky rezorty.

Pri riešení týraných, sexuálne zneužívaných detí je nutné urobiť zásadné komplexné zmeny, nestáčia iba „kozmetické úpravy“. Bližšie informácie o výskyne násilia páchaného na deťoch prináša reprezentatívny prieskum Inštitútu pre výskum práce a rodiny. sú v zisteniach z reprezentatívneho prieskumu⁶

V priebehu predchádzajúcich rokov sa venovala aj pozornosť problematike násilia páchaného na ženách, vo všeobecnosti pomoci obetiam domáceho násilia a rozvoju sociálnych služieb v rovine poradenských, ale aj rezidenčných centier, spĺňajúcich minimálne štandardy Rady Európy pre poskytovanie služieb obetiam domáceho násilia. Vďaka podpore z ESF a Nórskeho finančného mechanizmu sa nastavili nové, štandardizované služby pre túto cieľovú skupinu. Nastavené služby sa však nedostali do zákona a nie je zabezpečená ich stabilná podpora a kontinuita. Projektové financovania v službách krízovej intervencie, či vôbec v sociálnych službách, pokial nie je už v začiatkoch projektu jasne deklarovaná ďalšia podpora, hrozí, že po ukončení projektu zanikne. Je to obrovský hazard nielen so zamestnancami, odborníkmi, ale predovšetkým s tými, ktorí očakávajú pomoc a majú na ňu nárok zo zákona. Aj v súčasnosti stojia mnohé zariadenia pred dilemou, ako zabezpečia pokračovanie poskytovania sociálnych služieb, ak nemajú dostatočné zdroje.

⁶ https://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2017/Fico/prevalencia_nasilia_pachaneho_na_detoch_2017.pdf

Sľuby politických strán vo voľbách 2020

Kresťanskodemokratické hnutie (KDH)

REŠTART – nádej pre Slovensko⁷

Systémové opatrenia pre zdravotne znevýhodnených občanov a oblasť sociálnych služieb

- **Zavedieme jednotný posudzovací systém**

Stotožňujeme sa s návrhom SocioFóra v oblasti jednotnej posudkovej činnosti. Zavedieme jednotný Orgán sociálnej ochrany (OSO) ako nezávislý orgán štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou, na národnej aj okresnej úrovni (72 OÚ), ktorý bude zabezpečovať sociálnu ochranu občanov v nepriaznivej zdravotnej alebo sociálnej situácii v nasledovných oblastiach:

a) KOMPLEXNÉ POSUDZOVANIE POTRIEB ČLOVEKA v oblasti:

- kompenzácií ťažkého zdravotného postihnutia,
- sociálnych služieb,
- podpory pri vzdelávaní a podporovanom zamestnávaní,
- priznania invalidity a zníženej pracovnej schopnosti,
- zdravotnej spôsobilosti uchádzača o zamestnanie,
- zdravotného stavu dieťaťa.

b) ROZHODOVANIE O:

- priznaní finančnej kompenzácie,
- odkázanosti na sociálnu službu vrátane služieb komunitnej psychiatrie,
- zdravotnej (rehabilitačnej, psychiatrickej a ošetrovateľskej) starostlivosti,
- odkázanosti na dlhodobú starostlivosť,
- odkázanosti na podporné opatrenia pri vzdelávaní a podporovanom zamestnávaní,
- priznaní štátnej dávky (napríklad príspevok na starostlivosť o dieťa 3+).

c) PORADENSTVO

d) REGISTRATÚRNA A KONTROLNÁ FUNKCIA – zaraďovanie do registra osôb so zdravotným postihnutím a zdravotným znevýhodnením.

ORGÁN SOCIÁLNEJ OCHRANY (OSO) sa zriadi samostatným zákonom. Bude rozpočtovou organizáciou. Návrh rozpočtu sa bude predkladať ako súčasť kapitoly. Všeobecná pokladničná správa OSO nebude zriaďovať žiadne ministerstvo, ale bude v partnerskej spolupráci s MPSVR, MSVVS, MZ.

⁷ <https://www.kdh.sk/restart/>

- **Presadíme prepojenie zdravotno-sociálnej starostlivosti cestou zákona o dlhodobej starostlivosti**, zvýšime počet ošetrovateľských lôžok v jednotlivých krajoch, prinavrátame sestry do zariadení sociálnych služieb.

Prepojíme zdravotnú a sociálnu starostlivosť o ľudí s ŤZP a o ľudí s nepriaznivým zdravotným stavom. Zavedieme nový spôsob spravovania dlhodobej starostlivosti na Slovensku medzi rezortom práce a zdravotníctva. Zavedieme identifikáciu vhodnej formy starostlivosti pre občana, ktorý vyžaduje dlhodobú starostlivosť. Už pri prepustení z hospitalizácie bude mať človek odporúčanie, aký typ starostlivosti zodpovedá jeho stavu.

- **Zavedieme nový model financovania starostlivosti o odkázaných ľudí** – štátnej sociálnej dávky v odkázanosti viazanú na odkázanú osobu, nie na poskytovateľa služieb.

Navrhujeme nový spravodlivejší spôsob financovania starostlivosti o odkázaných. Hlavným cieľom zavedenia dávky v odkázanosti je podpora domácej starostlivosti a rozvoja komunitných služieb. Nová štátnej sociálnej dávky v odkázanosti bude smerovať ku klientovi, on rozhoduje, ktoré služby si z dávky zaplatí. Odkázaná osoba si vyberie tie služby, ktoré jej prinesú najvyšší úžitok. Dávka bude poskytovaná v dvoch formách. Peňažný transfer a poukážku (voucher s nominálnou hodnotou oprávňujúci na nákup služieb). Zmyslom voucheru je zabezpečenie efektívnosti vynaložených prostriedkov - odkázaná osoba ich bude môcť použiť na služby, ktoré spadajú do jej stupňa odkázanosti. Nový spôsob financovania prinesie pre rodiny, ktoré sa starajú o odkázaného člena doma, garanciu v podobe príspevku pre opatrovateľa v sume výšky minimálnej mzdy pri najvyššom stupni odkázanosti a poukážku (voucher) s finančným limitom podľa stupňa odkázanosti na zabezpečenie sociálnych služieb pre odkázanú osobu. Aj prvý stupeň odkázanosti bude ohodnotený, aby osoby v nižšom stupni odkázanosti nečakali na zhoršenie stavu.

- **Posilníme transformáciu služieb z inštitucionálnych na komunitné služby.** Podporíme zrýchlenie procesu deinštitucionalizácie a transformácie veľkokapacitných zariadení sociálnych služieb na komunitné typy sociálnych služieb s možnosťou poskytovať ošetrovateľskú starostlivosť v týchto službách na komunitnom princípe prostredníctvom Agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti (ADOS).
- **Podpora samostatného bývania.** Vytvoríme systém na podporu osamostatnenia, udržanie si vlastného bývania, zvlášť pre osoby so zdravotným znevýhodnením. Formou finančnej poukážky bude možné pre-financovať odbornú činnosť akreditovaného subjektu zameraného na podporu samostatného bývania. Takisto formou chceme podporovať deinštitucionalizáciu.

V oblasti MRK - opatrenia zamerané špeciálne na deti:

- Podporíme, aby rómske deti navštevovali predškolské zariadenia. Podporíme dobrovoľné umiestnenie rómskych detí do predškolských zariadení – t. j. dostupnosť materských škôl.
- Podporíme celonárodné projekty zamerané na integráciu detí z rómskeho prostredia do vzdelávacieho procesu vo forme podpory asistentov na zvýšenie vzdelanostnej úrovne.
- Podporíme tvorbu nízkoprahových škôlok na dosiahnutie kvalitnej prípravy na školskú dochádzku aj pre deti z marginalizovaných skupín.

- Podporíme vznik centier včasnej intervencie a komunitných centier ako nástroja na dodatočné vzdelávanie detí; podporíme vznik internátnych gymnázií pre talentované deti.

V oblasti marginalizovaných rómskych komunít – širšie opatrenia:

- Podporíme garanciu poskytovania dávok a ich naviazanie (dávok v núdzi, aktivačné príspevky a pod.) na aktiváciu Rómov, tzn. zvýšenie podpory pre rodiny pracujúcich Rómov, pre rodiny, ktorých deti navštievujú školu, budeme ich motivovať na zlepšovanie školských výsledkov a motivovať k snahe o zabezpečenie vlastného bývania.

OBYČAJNÍ ĽUDIA a nezávislé osobnosti (OL'ANO)

Zmeňte s nami Slovensko⁸

Systémové opatrenia pre zdravotne znevýhodnených občanov a oblasť sociálnych služieb:

- Individualizovaný príspevok pre odkázaných - rozhoduje občan ako ho využije.
- Pokračovanie v transformácii inštitucionálnych služieb na komunitné služby s dôrazom na adresnosť poskytovaných služieb a na ich kvalitu.
- Rovnosť poskytovateľov sociálnych služieb.
- Otvorenie odbornej diskusie týkajúcej sa systémového rozčlenenie zákona o sociálnych službách s cieľom rozdeliť zákon do troch samostatných zákonov podľa cieľových skupín: zákon o dlhodobej starostlivosti a komunitných službách pre seniorov, zákon o podpore sociálneho začleňovania osôb so zdravotným postihnutím, zákon o krízovej intervencii a prevencii.
- Opatrovateľovi ťažko zdravotne postihnutého príbuzného garantovať príjem vo výške minimálnej mzdy.
- Dostupná včasná intervencia pre rodiny s deťmi s ŤZP.

V oblasti MRK - opatrenia zamerané špeciálne na deti:

- Presadzovanie modelu materskej školy otvorený aj rodine a komunité s aktívnou účasťou rodičov.
- Vytvorenie kvalitného vzdelávacieho programu pre pred-primárne vzdelávanie, ktorý bude cielene reagovať na potreby detí zo sociálne znevýhodnených prostredí.
- Zavedenie povinnej 3-ročnej predškolskej výchovy pre deti so špecifickými potrebami.
- Rozšírenie kapacít materských a základných škôl v obciach s výrazným zastúpením nezaškolených detí so špecifickými potrebami.
- Zavedenie celodenného výchovného systému pre deti so špecifickými potrebami, ako aj prázdninovú prevádzku materských a základných škôl s cieľom zmysluplnie podchýtiť výchovu detí z rizikových rodín aj počas prázdnin.
- Podpora ďalšieho vzdelávania zamestnancov škôl v oblasti práce s deťmi so špecifickými potrebami vrátane ovládania posunkového jazyka.
- Zmenou metodiky a zavedením kontrol zabezpečíme objektívnu vstupnú, ako aj priebežnú diagnostiku detí zodpovednou štátnej inštitúciou, aby sa zastavilo neodôvodnené prijímanie žiakov s ľahkým mentálnym postihnutím do špeciálnych základných škôl, ktoré stoja štát výrazne viac ako bežné ZŠ. Zároveň produkujú profesionálnych pomerateľov sociálnych dávok aj z detí, ktoré sú schopné navštěvovať bežnú základnú školu a získať pracovnú kvalifikáciu.
- Presadzovanie inkluzívneho modelu vzdelávania na školách, kde sa bude prihliadať na špecifické potreby a rozmanitosť jednotlivých detí.

⁸ <https://www.obycajiniludia.sk/program-2020/>

V oblasti marginalizovaných rómskych komunít – širšie opatrenia:

- Rizikovým rodinám vyplácať finančnú časť sociálnych dávok v týždňových intervaloch priamo na účet vedený v banke s platobnou kartou a rozvrhnúť výplatné termíny sociálnych dávok jednotlivých členov komunity počas rôznych dní v mesiaci.
- Nárok na príspevok na bývanie bude mať občan v hmotnej núdzi, avšak v závislosti na plnení si zákonných povinností a nepáchaní priestupkovej a trestnej činnosti.
- Podpora plynulejšieho prechodu žiakov so špecifickými potrebami zo základnej na strednú školu formou mentorských a tútorských programov. Analyzovať budeme tiež možnosti a dopady predĺženia povinnej školskej dochádzky do 18. roku života.
- Kontinuálne a dlhodobé pokračovanie Národného projektu Terénna sociálna práca a NP Komunitné centrá v obciach s prítomnosťou MRK.

Koalícia Progresívne Slovensko a SPOLU – občianska demokracia (PS/SPOLU)

Bod zlomu⁹

Systémové opatrenia pre zdravotne znevýhodnených občanov a oblasť sociálnych služieb:

- Zjednotenie posudkového systému pre odkázaných - nová posudková organizácia.
- Nový zákon o sociálnych službách a dlhodobej starostlivosti.
- Viaczdrojové financovanie sociálnych služieb.
- Rovnosť poskytovateľov sociálnych služieb.
- Preferencia služieb v domácom prostredí.
- Podpora agentúr podporovaného zamestnávania a cielených služieb zamestnanosti.
- Dostupná včasná intervencia pre rodiny s deťmi so špecifickými potrebami.
- Dostupnosť asistentov pre deti so špecifickými potrebami.
- Zvýšenie príspevku na odkázanosť.
- Zabezpečenie bezplatnej odľahčovacej služby.

V oblasti MRK - opatrenia zamerané špeciálne na deti:

- Garancia predškolskej výchovy od 3 rokov dieťaťa.
- Posilnenie, zjednotenie a synergia sociálnej práce v marginalizovaných rómskych komunitách.
- Zavedenie systému včasnej pomoci pre rodičov detí so špecifickými potrebami.
- Osobitné štandardy a výkony sociálnej práce pre asistenciu pri starostlivosti o dieťa a rodičovskej spolupráci so vzdelávacím zariadením.
- Tvorba plánov ranej starostlivosti o deti, napr. programy na podporu rodičovských kompetencií a podnetnosti domáceho prostredia.
- Nárokovateľnosť špecializovaných pedagogických pracovníkov a asistentov.
- De-segregácia rómskych detí v školách (podiel max. 20 %).

V oblasti marginalizovaných rómskych komunít – širšie opatrenia:

- Zvýšenie dávky v hmotnej núdzi.
- Štandardizácia (finančná a normatívna) pilotne overených programov.
- Mimoškolská podpora rozvoja detí, dievčat a žien (mentoringová a tútorská podpora).
- Komplexná podpora bývania (vysporiadanie pozemkov, legalizácia vhodných sídiel, prestupné bývanie, mikropôžičky na svojpomocnú výstavbu).
- Ochrana zdravia (osveta, terénné zdravotné pracovníčky, dostupnosť zdravotnej starostlivosti, napríklad mobilné ambulancie).
- Lepšie služby zamestnanosti (špecializovaná asistenčná profesia pre podporu inkluzívneho trhu práce a začleňovania osôb).

⁹ <https://progresivnespolu.sk/bod-zlomu>

Sloboda a Solidarita (SaS)

Návod na lepšie Slovensko¹⁰

Systémové opatrenia pre zdravotne znevýhodnených občanov a oblasť sociálnych služieb:

- Jednotný posudkový systém - nový posudkový orgán.
- Vytvorenie systému dlhodobej starostlivosti (DSZS).
- Podpora pôjde na občana, nie na zariadenie - osobný rozpočet.
- Zrovnoprávnenie poskytovateľov sociálnych služieb.
- Zmena právej formy zariadení dlhodobej starostlivosti (DSZS) na MNO.
- Zlúčenie MZ SR a MPSVaR.

V oblasti marginalizovaných rómskych komunít - opatrenia zamerané špeciálne na deti:

- Povinné škôlky od 3 rokov.
- Budovanie dostupnej siete centier včasnej intervencie pre deti do 6 rokov zo sociálne vylúčeného prostredia.
- Podmienenosť poskytovania rodičovského príspevku na odoberanie služieb cez CVI.

V oblasti marginalizovaných rómskych komunít – širšie opatrenia:

- Komplexná reforma SVS prostredníctvom nových orgánov s novými kompetenciami.
- Zriadenie samostatného ministerstva pre SVS - aj SORO pre PO z ESF.
- Nová prioritná os v ESF zameraná na vzdelávanie v SVS a financovanie činnosti KC.
- Prijatie nového zákona o SVS - nová prierezová právna norma - komplexnosť, koordinácia opatrení a postupov, účasť samospráv na tvorbe koncepcíí programov a opatrení.
- Dobudovanie siete KC a ich financovanie prostredníctvom Ministerstva pre SVS.
- Mikropôžičky na odkúpenie pozemkov.
- Rómske zdravotné asistentky.
- Príspevok na bývanie ako samostatná sociálna dávka.

¹⁰ <https://www.sas.sk/detail/5496/nr-sr-2020/obsah>

SME RODINA

Program pomoci rodinám 2020¹¹

Systémové opatrenia pre zdravotne znevýhodnených občanov a oblasť sociálnych služieb

- KOMPLEXNÝ SYSTÉM SOCIÁLNO-ZDRAVOTNÍCKEJ LEGISLATÍVY. Presné definovanie sociálno-zdravotnej starostlivosti, dlhodobej starostlivosti o chorých ľudí a ľudí odkázaných na túto starostlivosť. Systém bude vychádzať z potrieb klienta a z jeho preferencií. Štát zadefinuje nárok a potrebu, ktorú preplatí, a občan/klient si službu vyberie. Či chce zostať doma a využije domácu opatrovateľskú starostlivosť, alebo sa rozhodne ísť do zariadenia. Nevyhnutné bude posilniť najmä domácu opatrovateľskú starostlivosť a sieť ADOS-iek.

Uzákoníme dlhodobú zdravotnú starostlivosť. Pripravíme nový zákon o dlhodobej zdravotnej starostlivosti, ktorú chápeme ako novú verejnú službu s tým, aby dlhodobo chorí pacienti, po prepustení po akútnej starostlivosti z nemocnice alebo pri zhoršení ich zdravotného stavu pri chronických diagnózach, mali garantovanú dlhodobú starostlivosť doma a/alebo na lôžkach pre dlhodobo chorých. Zákon o dlhodobej zdravotnej starostlivosti tak bude riešiť komplexnú zdravotnú, sociálnu a opatrovateľskú starostlivosť. Zameriame sa na podmienky a systém financovania dlhodobej zdravotnej a sociálnej starostlivosti s dôrazom na väčšiu dostupnosť zariadení sociálnych služieb.

- Zjednotíme posudkovú činnosť. Pripravíme nový zákon o posudkovej činnosti, ktorý koncepčne zjednotí posudkovú činnosť a stanoví jej štandardy vo verejnej a v štátnej oblasti. Zákon koncepčne zjednotí a zjednoduší posudkovú činnosť, zároveň štandardizuje tiež žiadosti o priznaní dávok odkázanosti, invalidite a inej formy kompenzácie. Posudková činnosť sa zastreší definovanou jednou štátou inštitúciou, ktorej výsledok posudku bude záväzný pre všetky zainteresované strany a inštitúcie.
- Komplexná starostlivosť pre deti s autizmom - automatický nárok na asistenta, špecializované denné centrá, samostatné triedy na ZŠ, centrá pre dospelých autistov.
- Garantované bezplatné predprimárne vzdelávanie deťom rok pred začiatkom plnenia ich povinnej školskej dochádzky.
- Posilnenie predškolských zariadení o detského psychológa a logopéda.
- Potrebujeme denné centrá pre deti so špecifickými potrebami. Rovnako budeme presadzovať ich integráciu so zdravými deťmi, ak to ich zdravotný stav umožňuje, podporovať ich vzdelávanie, vytváranie miest v materských škôlkach a školách.

¹¹ <https://hnutie-smerodina.sk/program/>

Slovenská národná strana (SNS)

So srdcom za rodinu, za národ¹²

V predstavenom volebnom programe SNS sme pre potreby nášho zhrnutia vedeli vybrať uvedené opatrenia:

- Zabezpečíme poriadok v rómskych osadách a v mestách, kde je významná populácia príslušníkov marginalizovanej rómskej komunity. Dodržiavanie zákona pre všetkých občanov SR. Rovnaké práva aj povinnosti. Klúčové otázky sú potláčanie úžery, dodržiavanie zákonnosti, zabezpečenie práce a vzdelania pre Rómov.
- Garancia predprimárneho vzdelávania od 3-4 roku dieťaťa.
- 25 000 nových miest v jasliach do roku 2030.

¹² <https://www.sns.sk/wp-content/uploads/2020/01/sns-program2020.pdf>

ZA ĽUDÍ

Vrátime Slovensko všetkým ľuďom¹³

Systémové opatrenia pre zdravotne znevýhodnených občanov a oblasť sociálnych služieb:

- Príspevok podľa stupňa odkázanosti pôjde priamo odkázaným.
- Podpora profesionálnych a náhradných rodín, ktorí sa starajú o deti s ŤZP.
- Lepšie finančné ohodnotenie osobných asistentov, opatrovateľiek a sociálnych pracovníkov.
- Zavedieme platbu príspevku v odkázanosti priamo pacientom a nie poskytovateľom starostlivosti.
- Vytvoríme kontaktné miesta na informovanie o tom, na čo má osoba so zdravotným postihnutím nárok a na základné poradenstvo.
- Posilníme sieť povinnej integrovanej starostlivosti pre deti so zdravotným postihnutím a zabezpečíme obdobnú včasné intervenciu aj pre osoby, ktoré sa počas života stanú zdravotne postihnutými.
- Vytvoríme podmienky na vznik dostupnej siete ambulantných, terénnych a pobytových služieb pre ľudí so zdravotným postihnutím v jednotlivých regiónoch s dôrazom na služby pre osoby s autizmom.
- Zabezpečíme, aby osoba so zdravotným postihnutím vyžadujúca kompenzačné pomôcky odchádzala z nemocnice s požadovanými pomôckami.
- Zvýšime dostupnosť sieti psychiatrov, psychológov a psychoterapeutov.
- Zrovnoprávnime postavenie verejných a neverejných poskytovateľov.
- Posilníme služby podporujúce ľudí v samostatnom bývaní.
- Zjednodušíme systém poskytovaných príspevkov s dôrazom na individuálne potreby každého človeka.

V oblasti marginalizovaných rómskych komunít - opatrenia zamerané špeciálne na deti:

- Zabezpečíme včasné diagnostiku a intervenciu už pred nástupom do školy (od 3– 4 rokov) a zameriame sa na prácu s deťmi, ktorých materinský jazyk sa odlišuje od vyučovacieho jazyka.
- Vytvoríme možnosti pre celodennú edukáciu detí a študentov od materskej po strednú školu vrátane systému motivácie pre nadpriemerných žiakov a študentov a objektivizácie diagnostiky detí z marginalizovaných rómskych komunít

V oblasti marginalizovaných rómskych komunít – širšie opatrenia:

- Zavedieme nárokovateľnosť asistentov učiteľa na všetkých stupňoch aj typoch škôl.
- Zavedieme systém výhod a verejný zoznam zamestnávateľov, ktorí úspešne zamestnávajú vylúčené skupiny a súčasne presadzujú zásady rovnosti a nediskriminácie.

¹³ <https://za-ludi.sk/program/>

a easy read program strany: <https://za-ludi.sk/wp-content/uploads/2020/01/za-ludi-jednoducho-dobre-riesenia.pdf>

- Vytvoríme funkčný systém štátneho agentúrneho zamestnávania ľudí z vylúčených skupín (súčasné pôsobenie agentúr podporovaného zamestnávania považujeme za nefunkčné a formalistické).
- Podporíme systém sociálneho bývania pre marginalizované rómske komunity.
- Pripravíme ďažko zamestnateľných ľudí z marginalizovaných rómskych komunít na zamestnanie v podnikoch s chýbajúcou pracovnou silou.
- Zabezpečíme fungovanie a kontinuitu jednotlivých národných projektov terénnej sociálnej práce, komunitnej práce, rozvoj sociálneho podnikania/sociálnej ekonomiky a ďalších projektov v tejto oblasti, aby fungovali komplexne a efektívne.

socia